

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 338.2 42.4:338.22+061.2

Слюсаренко В.Є., к.е.н., доцент,
доцент кафедри облік і оподаткування
Ужгородський національний університет

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТІВ ТРЬОХСТОРОННЬОГО ПАРТНЕРСТВА

Слюсаренко В.Є. Аналіз діяльності інститутів трьохстороннього партнерства. У статті висвітлено кількість проектів у розрізі статусів виконання протягом 2015–2019 рр. в Україні. Відображено структуру проектів територіальних громад в Україні в розрізі статусу виконання у всіх сферах протягом 2015–2019 рр. Проаналізовано структуру проектів територіальних громад в Україні в розрізі пріоритетних сфер реалізації протягом 2015–2019 рр. та структуру проектів територіальних громад в Україні в розрізі другорядних сфер реалізації протягом 2015–2019 рр., тис. грн. У табл. 1 відображено ефективність діяльності ОТГ в Україні щодо фінансування за рахунок субвенції з державного бюджету на формування інфраструктури ОТГ станом на 09.08.2017.

Ключові слова: трьохстороннє партнерство, трипартизм, держава, бізнес, третій сектор.

Слюсаренко В.Е. Анализ деятельности институтов трехстороннего партнерства. В статье освещено количество проектов в разрезе статусов выполнения в течение 2015–2019 гг. в Украине. Отображена структура проектов территориальных общин в Украине в разрезе статуса выполнения во всех сферах в течение 2015–2019 гг. Проанализированы структура проектов территориальных общин в Украине в разрезе приоритетных сфер реализации в течение 2015–2019 годов и структура проектов территориальных общин в Украине в разрезе второстепенных сфер реализации в течение 2015–2019 гг., тыс. грн. В табл. 1 отражена эффективность деятельности ОТГ в Украине по финансированию за счет субвенции из государственного бюджета на формирование инфраструктуры ОТГ состоянию на 09.08.2017.

Ключевые слова: трехстороннее партнерство, трипартизм, государство, бизнес, третий сектор.

Slyusarenko V.E. Analysis of the activities of the three-secondary partnerships institutions. In this article, the author highlighted the number of projects in terms of implementation status for 2015-2019 in Ukraine. It also reflects the structure of the projects of territorial communities in Ukraine in terms of the statute of implementation in all areas during 2015-2019. The structure of the projects of territorial communities in Ukraine in terms of the priority areas of implementation during 2015-2019 and the structure of the projects of territorial communities in Ukraine in the context of the secondary spheres of implementation during 2015-2019, thousand UAH is analyzed. In tabl. 1 shows the effectiveness of the OTG in Ukraine with regard to financing from the state budget subvention for the formation of the OTG infrastructure as of 09.08.2017.

Key words: tripartite partnership, tripartism, state, business, third sector.

Постановка проблеми. Розвиток тристороннього партнерства має прояв у ефективній діяльності інститутів, механізмів, інструментів, формах та методах взаємодії суб'єктів трипартизму. Проте показник міжсекторної взаємодії, який насамперед піддається аналізу та є відчутним, – це соціально-економічний та екологічний рівні розвитку території, на якій вона (взаємодія) здійснюється. Такі показники проявляються у стані об'єктів інфраструктури, стані реалізації проектів регіонального розвитку, які розроблені за участі всіх сторін тристоронніх відносин, екологічному становищі та загальному рівні життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тристоронньому партнерству в науці приділяється зна-

чна увага. Дослідження аналізу діяльності інститутів трьохстороннього партнерства знайшли відображення у працях А.С. Крупник, В. Якимця, А. Колоти. Та разом із цим питання реалізації спільних проектів міжсекторної взаємодії залишається недослідженим, тому автором розглянуто саме практичну реалізацію проектів та проблеми, що виникають до і після спільних дій.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити діяльність інститутів трьохстороннього партнерства у процесі підготовки, реалізації та завершення спільних проектів, дати оцінку спільним діям та синергії, що виникає від взаємодії трьох секторів на території реалізації проектів.

Виклад основних результатів. Ефективність тристороннього партнерства характеризують, окрім загальних, також індивідуальні критерії та відповідні їм показники, властиві кожній із сторін. Їх вибір зумовлюється передусім функціями участі суб'єкта тристороннього партнерства, а також специфікою об'єкта угоди, у межах якої здійснюється їх взаємодія [7].

Рівень розвитку трипартизму в Україні можливо оцінити на основі аналізу діяльності та ефективності функціонування інститутів тристороннього партнерства, адже вони забезпечують взаємодію бізнесу, влади та громади. У попередніх дослідженнях

було виокремлено такі інститути трипартизму, як:

- територіальні громади та об'єднані територіальні громади;
- Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР);
- консультативно-дорадчі органи за участю представників інститутів громадянського суспільства – осередки організованого впливу громадянського суспільства (як громадян, так і їх об'єднань) на діяльність органів державної влади або органів місцевого самоврядування у формі громадських рад при органах влади [1];

Рис. 1. Кількість розроблених проектів територіальних громад в Україні в розрізі статусу виконання у всіх сферах протягом 2015–2019 рр., кількість (одиниць)
 Джерело: складено автором на основі [6]

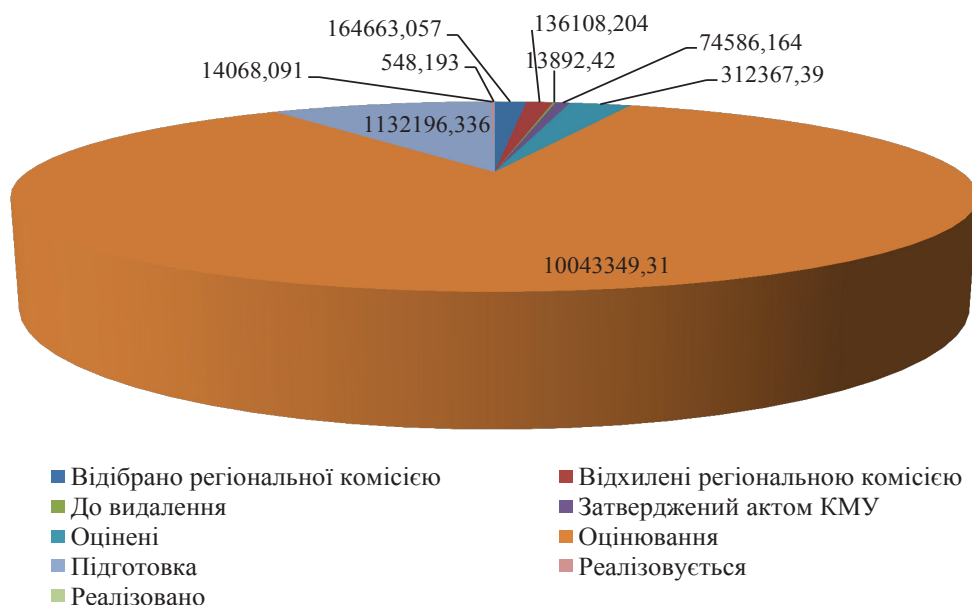

Рис. 2. Структура проектів територіальних громад в Україні в розрізі статусу виконання у всіх сферах протягом 2015–2019 рр., тис. грн.
 Джерело: складено автором на основі [6]

- громадські слухання;
- громадська експертиза;
- Центри розвитку місцевого самоврядування (ЦРМС);
- агенції регіонального розвитку як основний інститут взаємодії влади, бізнесу та громадян;
- інститути громадянського суспільства;
- Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП);
- Національна тристороння соціально-економічна рада та територіальні тристоронні соціально-економічні ради.

Та все ж наявність перерахованих інститутів та їх функціонування має незначний вплив на рівень взаємної довіри між владою, підприємницькими структурами та інститутами громадянського суспільства, що проявляється у низькій солідарній відповідальності за стан суспільного розвитку. Такий рівень усвідомлення громадянами участі в реалізації тотальних змін за демократичними принципами, що базуються на самоорганізації представників усіх трьох секторів у процесі розв'язання суспільних проблем. Досить високим є й рівень суспільної підтримки патерналістського характеру держави [3].

Таким чином, дорадчі органи, що утворилися в Україні, мають характерні недосконалості в роботі [4]:

- нестача достатньої кількості фахівців із тематики роботи органу, що зумовлює зниження ефективності функціонування дорадчого органу саме як консультативно-дорадчих органів;
- дисонанс між членами громадської ради і працівниками органу, при якому вони сформовані, що зумовлює взаємну недовіру між членами дорадчого органу і керівництвом та працівниками органу;
- проблема формування складу дорадчого органу, що спричинено недостатнім фаховим рівнем (експерти не завжди є членами дорадчого органу);
- наявність можливості недобросовісних технологій під час формування ради, зокрема обрані представники часто лобіюють інтереси органів державної влади, що не забезпечує прозорості їхньої діяльності;
- намагання керівництва окремих органів використати дорадчі органи у своїх інтересах;
- формальність та декларативність громадських обговорень за участі представників дорадчого органу.

Автор, провівши аналіз проектів співробітництва територіальних громад як основи тристороннього співробітництва, оскільки міжсекторна взаємодія відбувається на певній території, має змогу констатувати, що починаючи з 2015 р. територіальними громадами було розроблено 200 проектів у різних сферах: дошкільна та загальна середня освіта, вища та професійно-технічна освіта, водопостачання та водовідведення, охорона здоров'я та соціальний захист, охорона природи, дорожньо-транспортна інфраструктура, культура

та самобутність, фізична культура та спорт, енергозабезпечення, поводження з твердими побутовими відходами, соціальне підприємництво та економічна діяльність, сільськогосподарська діяльність, індустріальні та інноваційні парки, містобудівна документація, громадська безпека та порятунок, благоустрій, туризм, основні засоби для комунальних підприємств та інші сфери реалізації. Проте з 200 проектів реалізовано лише один проект у 2016 р., зокрема проект з «Реконструкції системи теплопостачання ЗОШ І–ІІІ ступенів у Чернігівській області», на який було виділено 548,193 млн. грн. з ДФРР 456,993 млн. грн. та з місцевих бюджетів 91,2 млн. грн. Лише два проекти перебувають у стані реалізації: капітальні ремонти автодоріг на території Закарпатської області на суму 140 068,91 млн. грн., при цьому з ДФРР виділено 12 661,282 млн. грн. Загалом на зазначену кількість проектів виділено та заплановано 10 679 385,13 млн. грн. (89,80%) коштів ДФРР та 1 170 990,65 млн. грн. (9,85%) коштів місцевих бюджетів, що становить відповідно 11 891 779,17 млн. грн. загальної вартості проектів.

На рис. 1 відображено кількість проектів у розрізі статусів виконання протягом 2015–2019 рр. в Україні.

Отже, на підставі інформації щодо статусів та стану виконання проектів розвитку регіонів можемо стверджувати про низьку ефективність діяльності в Україні територіальних громад, адже протягом двох років діяльності реалізовано лише один проект, 43 – перебувають на етапі підготовки, 46 – оцінюються, 36 – оцінені, до видалення підлягають 11, відхилено 35 проектів.

На рис. 2 відображено структуру проектів територіальних громад в Україні в розрізі статусу виконання у всіх сферах протягом 2015–2019 рр.

Більша частина проектів перебуває сьогодні на етапі оцінювання. Разом із тим через відсутність фінансування, низку адміністративних причин та відсутність соціально-економічного ефекту й разом із тим негативний вплив на екологію низку проектів територіальних громад було відхилено (на суму 136,108 млн. грн.). Досить мала частка реалізованих проектів та проектів на етапі реалізації.

На рис. 3 відображено структуру проектів територіальних громад в Україні в розрізі пріоритетних сфер реалізації протягом 2015–2019 рр.

Найбільший відсоток серед проектів територіальних громад, що фінансуються коштами ДФРР, становлять об'єкти й заходи у сфері загальної середньої та дошкільної освіти (34%), ЖКГ (24%), охорони здоров'я (14%), натомість нечисленними були проекти щодо збирання і переробки твердих побутових відходів (0,5%), розвитку закладів соціального обслуговування (2%), реконструкції, капремонту місцевих доріг та вулиць (8%). Наприклад, у 2015 р. 763 (87%) були проектами будівництва, реконструкції та капітального ремонту.

Проектами територіальних громад не передбачено спрямування коштів на реалізацію індустрі-

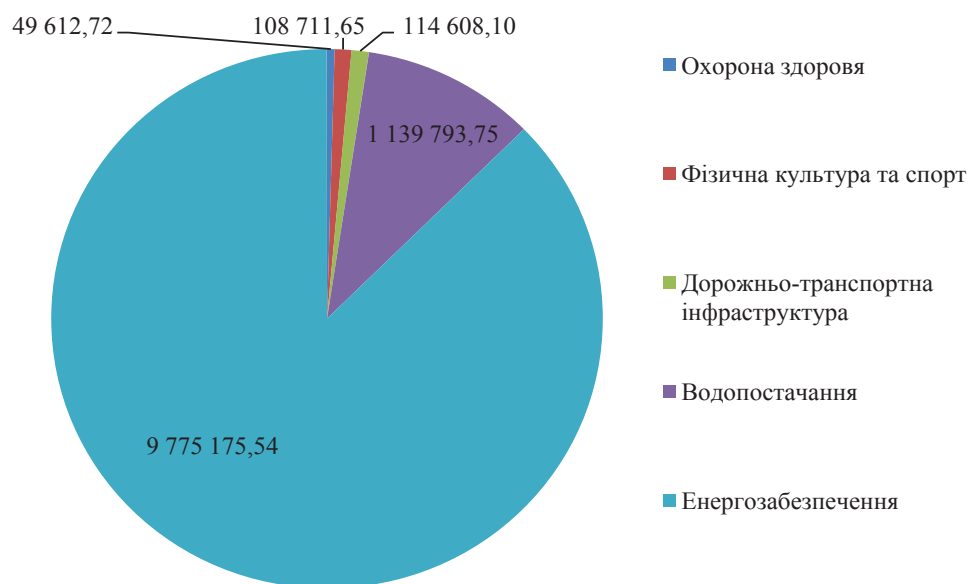

Рис. 3. Структура проектів територіальних громад в Україні в розрізі пріоритетних сфер реалізації протягом 2015–2019 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі [6]

Рис. 4. Структура проектів територіальних громад в Україні в розрізі другорядних сфер реалізації протягом 2015–2019 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором на основі [6]

альних та інноваційних парків, як це визначено ст. 241 Бюджетного кодексу України, не забезпечено збалансованого підходу до забезпечення розвитку соціальної, виробничої, транспортної інфраструктури відповідних регіонів. Окрім того, прийняті Міністерством регіонального розвитку України та окремими облдержадміністраціями управлінські рішення щодо відбору та формування переліків об'єктів для фінансування у 2015 р. за рахунок ДФРР не забезпечили концентрації його коштів на низці пускових об'єктів та об'єктів із високим

ступенем будівельної готовності, що в подальшому стало однією з причин невведення їх в експлуатацію у заплановані терміни та зростання обсягів незавершеного будівництва.

На рис. 4 відображено структуру проектів територіальних громад в Україні в розрізі другорядних сфер реалізації протягом 2015–2019 рр.

Більш ефективною є реалізація проектів регіонального розвитку добровільно об'єднаних територіальних громад, про що свідчить далі наведений аналіз їхньої діяльності.

Стан подання об'єднаними територіальними громадами проектів до фінансування за рахунок субвенції з державного бюджету на формування інфраструктури ОТГ станом на 09.08.2017

№ п/п	Назва області	Кількість ОТГ	Сума коштів для ОТГ області	ОТГ, що подали проекти		Сума коштів поданих проектів	Не розподілений залишок	
				К-сть	%		Сума	% від загальної суми виділених на область
1	Вінницька	21	45705,60	14	67	27675,1	18030,5	39
2	Волинська	15	50122,90	9	60	23165,2	26957,697	54
3	Дніпропетровська	34	135017,00	21	62	77633,0	57384,05	43
4	Донецька	6	41845,90	6	100	39675,8	2170,052	5
5	Житомирська	32	155132,40	3	9	39679,4	115453	74
6	Закарпатська	3	14551,80	3	100	14551,8	0	0
7	Запорізька	16	70918,80	8	50	34510,7	36408,1	51
8	Івано-Франківська	11	43224,10	10	91	40497,0	2727,135	6
9	Київська	2	6075,30	0	0	0,0	6075,3	100
10	Кіровоградська	5	19178,90	4	80	13156,6	6022,3	31
11	Луганська	3	16167,90	2	67	9680,1	6487,8	40
12	Львівська	22	63497,20	17	77	42868,2	20629,03	32
0	Миколаївська	19	90567,00	0	0	0,0	90567	100
14	Одеська	11	53017,20	5	45	21235,6	31781,577	60
15	Полтавська	18	59161,90	6	33	23200,1	35961,791	61
16	Рівненська	18	64265,90	6	33	15711,9	48554,037	76
17	Сумська	14	54607,40	8	57	35474,6	19132,777	35
18	Тернопільська	36	115491,20	11	31	36364,6	79126,65	69
19	Харківська	4	17654,00	1	25	1033,8	16620,193	94
20	Херсонська	12	52113,80	3	25	13037,7	39076,08	75
21	Хмельницька	26	167031,20	10	38	56653,0	110378,166	66
22	Черкаська	6	17910,70	6	100	12653,8	5256,9256	29
23	Чернівецька	16	61935,90	8	50	34025,1	27910,8	45
24	Чернігівська	16	84806,00	4	25	20076,3	64729,7	76
Всього по Україні		366	1500000,00	165	45	632 559,3	867 440,7	58

Джерело: складено на основі [5]

У табл. 1 відображено ефективність діяльності ОТГ в Україні щодо фінансування за рахунок субвенції з державного бюджету на формування інфраструктури ОТГ станом на 09.08.2017.

Загалом, зважаючи на початок формування ОТГ у 2015 р., можна говорити про недостатню результативну діяльність ОТГ щодо створення інфраструктури, від якої залежать діяльність ОТГ та їх спроможність у реалізації проектів та програм розвитку територій. Лише 45% ОТГ у середньому подали проекти на формування власної інфраструктури, що означає незавершеність процесу децентралізації влади, а отже, неналагоджений механізм тристороннього партнерства.

Оцінювання проектів територіальних громад відбувається на онлайн-платформі ДФРР за такими основними критеріями [8]:

- актуальність проекту;
- вплив проекту на громаду або регіон: чи вирішує проект проблеми регіону;
- соціально-економічний ефект від реалізації проекту;
- інноваційний підхід до вирішення проблем;
- термін реалізації проекту;
- фінансова, інституційна сталість результату проекту;
- обґрунтованість і вартість проекту;

– до фінансування проекту в обсязі не менше 10% місцевими бюджетами, що є сьогодні однією з пріоритетних вимог, яка стимулює органи місцевого самоврядування до залучення громадян, бізнесу та міжнародних організацій до фінансової участі в проєктах розвитку інфраструктури територій [2].

Висновки. Отже, наявні інститути тристороннього партнерства сьогодні характеризуються відсутністю ефективною співпраці, що проявляється у безсистемності їх взаємодії, та поодинокими випадками результативної діяльності усіх представ-

ників міжсекторальної взаємодії. Тобто співпраця між органами влади, органами місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства, представниками бізнесу характеризується поодинокими ефективними прикладами їх взаємодії. Основна участь у міжсекторальній взаємодії відводиться обласним, міським, селищним та сільським радам, тобто територіальним громадам, які здебільшого представлені органами виконавчої влади, що підтверджується фактичним поданням розроблених проєктів регіональними радами.

Список літератури:

1. Андрійчук Т. Громадські консультативно-дорадчі органи: проблеми організації та функціонування. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса. – 2014. – Вип. 3. – С. 357-368. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2014_3_34.
2. Боротьба за кошти Державного фонду регіонального розвитку. URL: https://galinfo.com.ua/articles/borotba_za_koshty_derzhavnogo_fondu_regionalnogo_rozvytku_223817.html.
3. Громадські ради: створення та організація роботи: довідково-методичний посібник для членів громадських рад / За заг. ред. А.С. Крупника. Одеса, 2012. – 326 с.
4. Консультативні та дорадчі структури: їх ефективність. Досвід України. URL: <http://ecmi-epp.org/wp-content/uploads/2016/05/Консультативні-та-дорад.pdf>.
5. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/08/Stan-podannya-roektiv-OTG.pdf>.
6. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. ДФПР. Інформація про проєкти. URL: http://dfpr.minregion.gov.ua/Projects-list?PAREA=0&PDIST=0&PYEAR_B=0&PYEAR_E=0&PYEAR=0&PTHEM=0&PZVIT=0&PSTAT=30876&SELFGOV=0&PROJTSFERA=31006&PREIT=0&PSUMALL=0.
7. Слюсаренко В.Є. Формування механізму трьохстороннього партнерства держави, бізнесу та громадських інституцій. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі: збірник наукових праць; НАН України. Інститут регіональних досліджень. Львів, 2014.
8. У Чернівецькій ОДА попередньо відбирали проєкти на кошти ДФПР. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/8320>.